

KADERNOTA “KUNST IN WIJKEN 2006”

Historie

In de voormalige gemeente Groenlo bestond sinds 1989 een gemeentelijk kunstbeleid tot aan de gemeentelijke herindeling per 1 januari 2005. In 2000 is destijds door de raad het beleid vastgesteld voor “kunst in wijken” voor een periode van 5 jaar. Vervolgens is dit succesvolle project alsnog met 1 jaar verlengd.

Gedurende deze periode werd het gemeentelijk kunstbeleid ondersteund door een gemeentelijke kunstadviescommissie. Deze commissie is eind december 2004 officieel opgeheven i.v.m. de naderende gemeentelijke herindeling. Beleidsmatig was toen nog niet bekend of het kunstbeleid in de heringedeelde gemeente opnieuw opgestart kon worden. Bijgevoegd is een kort overzicht van het gevoerde gemeentelijke kunstbeleid in de voormalige gemeente Groenlo vanaf 1989 en de B&W nota ‘Kunst in wijken’ van 1999 van de voormalige gemeente Groenlo.

Algemeen

*Een rijk cultureel aanbod is van groot belang voor een gemeente. Een gevarieerd cultureel leven heeft niet alleen een positief effect op de bewoners, maar verleent een gemeente bovendien schoonheid en uitstraling, trekt mensen van buiten de gemeente en zorgt ervoor dat er een gunstig klimaat voor vestiging van bedrijven en instellingen bestaat. Een van de pijlers van een rijk cultureel aanbod is beeldende kunst. Beeldende kunst levert voor alle burgers in de toegankelijke openbare ruimte een belangrijke bijdrage. Beeldende kunst in de openbare ruimte verhoogt namelijk de visuele kwaliteit van een gemeente en maakt een gemeente leefbaar.

Kunst accentueert markante plekken*, kan verrassen, irriteren, verbazen en verblijden. Kortom kunst kan een scala aan emoties oproepen. Daarnaast heeft kunst een oriëntatiefunctie, zoals een kerk of een ander markant gebouw dat heeft. *Zo accentueert het kunstwerk van Kees Salentijn het gezondheidscentrum te Groenlo. Door de grootte van het beeld functioneert het tevens als een herkenningspunt.

Beeldende kunst in de openbare ruimte kan in samenspraak met inwoners van een gemeente goed tot zijn recht komen in wijken en kleine kernen. In de voormalige gemeente Groenlo heeft kunst in wijken op die manier 6 jaar lang gefloreerd. In de voormalige gemeente Lichtenvoorde is in het verleden geen gemeentelijk kunstbeleid ontwikkeld. In de stad Lichtenvoorde zijn in het verleden drie gemeentelijke kunstwerken aangekocht c.q. aangeboden aan de gemeente. Te weten: het kunstwerk bij de ingang van het stadhuis te Lichtenvoorde. Het kunstwerk nabij het woon- en zorgcentrum Antoniushove en het niet meer aanwezige kunstzinnige object met ornamenten uit 1987 in de binnenstad van Lichtenvoorde. Verder staan er in de voormalige stad Lichtenvoorde enige beelden verspreid die alle particulier bezit zijn. In de voormalige gemeente Groenlo staan een tiental buitenbeelden die alle gemeentelijk bezit zijn. Zo op het eerste gezicht lijkt het of er veel aan kunst in de twee voormalige gemeenten is gedaan. Echter uit een recente financiële vergelijking blijkt dat onze gemeente ten opzichte van referentiegemeenten per inwoner, 2/3 minder geld uitgeeft aan kunst (€2,03 t.o.v. €6,89).

Gemeentelijk Kunstbeleid vanaf 2006

Indien in de vml. gemeente Lichtenvoorde een gemeentelijk kunstbeleid gevoerd dient te worden dan zullen in de eerste plaats hiervoor gelden gegenereerd moeten worden. Een van de geldstromen hiervoor is de gemeentelijke bijdrage. In overleg met de afdeling REO t.a.v. het grondbeleid zijn terzake thans de volgende uitgangspunten opgesteld.

Algemene uitgangspunten

1. Elk jaar zal er in principe in een wijk of in de openbare ruimte een kunstobject geplaatst worden. Meer zal niet mogelijk zijn i.v.m. het tijdsaspect dat nodig is voor de ambtelijke ondersteuning

- van de (opnieuw) in te stellen gemeentelijke kunstadviescommissie, de contacten met kunstenaar c.q. galeriehouder; de contacten met de omwonenden c.q. wijkvertegenwoordiging, en de aanvraag en afrekening van de provinciale subsidie;
2. Er zal voor de aankoop van beeldende kunst zo veel mogelijk gebruik gemaakt worden van de co-financiering van de provincie Gelderland;
 3. I.v.m. de cofinanciering met de provincie Gelderland zal het noodzakelijk zijn om opnieuw een gemeentelijke kunstadviescommissie in te stellen. Aan deze adviescommissie zal vanwege het recht op zgn. vacatiegelden (presentiegelden en reisonkostenvergoedingen) toegekend moeten worden;
 4. Tijdens het proces van kunstadvisering zal zoveel mogelijk de vertegenwoordiging van de betreffende wijkbewoners betrokken worden;
 5. Per kunstobject wordt voorlopig uitgegaan van een gemeentelijke bijdrage van €23.800,000 (incl. BTW). Dit bedrag is nodig voor het aankopen c.q. laten vervaardigen van een kunstobject evenals voor de kosten van leges bouwvergunning, transport, sokkel, plaatsing en publiciteit;
 6. Voor zover mogelijk zullen de kosten nog worden opgenomen in de exploitatieopzetten van de grondcomplexen. Dit is alleen mogelijk voor zover deze nog niet zijn afgesloten. Het voordeel hiervan is dat de BTW dan verrekend kan worden, mits er sprake is van een sluitende exploitatie. Aan nieuwe en/of lopende complexen zou daarom de voorkeur gegeven moeten worden;
 7. Indien dit niet meer mogelijk is dan zal dekking moeten plaats vinden uit het reserveresultaat op grondverkoop, mits deze op dat moment nog toereikend is.

Toelichting diverse complexen

Flierbeek:

1. De wijk Flierbeek fase I is één van de nieuwbouw complexen die na de zomer van 2007 van start gaat. Als alle volgens plan verloopt dan zijn de eerste woningen in 2006/2007 bewoond. De eerste fase van woningbouw dient in 2008/2009 gereed te zijn. De exploitatie van dit complex is nog niet afgesloten.

Nieuwmarkt

2. De Nieuwmarkt in Lichtenvoorde is aan herstructurering toe. Er komen zo'n 120 woningen alsmede een nieuw plein met een park alwaar een kunstobject niet zou misstaan. De herstructurering staat gepland voor 2007/2008. Van de exploitatieopbrengst zou een bedrag voor kunstaankoop gereserveerd kunnen worden.

Plan Zuid west fase I en II

3. Het plan Zuid West fase I en II omvat de twee reeds bestaande wijken die Flierbeek ontsluiten. Indien in de nieuwbouwwijk Flierbeek fase III van het gemeentedeel Lichtenvoorde kunstobjecten geplaatst worden dan zullen mogelijk bewoners uit de twee bestaande wijken van Flierbeek eveneens verfraaiing van hun wijken kunnen wensen. Bovendien is in deze bestaande wijk (in fase I) een groen park met speelgelegenheid aanwezig die overloopt in de groene long van fase II. In principe is dekking van de aankoop van twee kunstobjecten voor de twee bestaande wijken van Flierbeek mogelijk. De exploitatie van Zuid West fase I en II is afgerond met een voordelig saldo. Het positieve resultaat is echter naar de algemene reserve gegaan. Het totaal budget voor 2x aankoop van een kunstwerk zou echter uitsluitend voor deze twee wijken uit de algemene reserve aangewend kunnen worden.

Kleine Kernen

4. In de kleine kernen van de gemeente Groenlo zoals de kerkdorpen Lievelede, Harreveld, Zieuwent, Mariënveld en Vragender (Zwolle behoort momenteel officieel tot het gemeentedeel Groenlo) staan geen gemeentelijke kunstwerken in de openbare ruimte. Indien in deze kernen kunstobjecten geplaatst moeten worden dan zijn hiervoor momenteel geen gelden beschikbaar uit het reserve resultaat op de grondverkoop.

Industrieterreinen

5. In Groenlo staat bij het industrieterrein de Laarberg een particulier kunstobject aan de N18/Twenteroute. In principe kunnen kunstobjecten gelegen bij een industrieterrein aan een belangrijke verkeersweg bij de entree van een gemeente een mooi herkenningpunt vormen. Ook rotondes in Lichtenvoorde bij de Varsseveldseweg kunnen vaak d.m.v. (toegepaste) kunst verfraaid worden. Er dient echter rekening mee worden gehouden dat cofinanciering van provinciale subsidie voor kunstaankopen op industrieterreinen en rotondes vrijwel onmogelijk zal zijn. De provincie heeft als voorwaarde voor subsidie van kunstaankopen de voorwaarde: dat (wijk)bewoners betrokken moeten worden bij de verfraaiing van hun wijk middels openbaar kunstbezit. Op industrieterreinen en nabij rotondes is meestal geen officiële wijkvertegenwoordiging van bewoners aanwezig. Een mogelijke cofinanciering door de provincie komt daarmee op losse schroeven te staan.
- Door de provincie (dhr. van der Wee) wordt een advisering in deze door bedrijven gezien als een particuliere inbreng en niet als een betrokkenheid/inspraak van (wijk)bewoners. Voor het industrieterrein Kamp-Zuid zijn destijds middelen gereserveerd ad fl.50.000,00. Indien hiervoor gemeentelijke middelen aangewend dienen te worden dan zullen deze middelen moeten komen uit de algemene reserves.

Overige toekomstige complexen

6. De Noordrand in Groenlo (400 woningen)
Bij Kamp Zuid in Lichtenvoorde (29) woningen
Het Eschpark in Lichtenvoorde (33) appartementen)

Provinciale subsidie kunstaankopen

In principe is een cofinanciering voor kunstaankopen met de provincie Gelderland mogelijk. In subsidieregeling "Cultuur Gelderland 2005", momenteel geldend tot/met 2008 staat omschreven aan welke voorwaarden een gemeente moet voldoen om in aanmerking te kunnen komen voor een aankoop van een kunstobject t.b.v. de openbare ruimte.

In het kort zijn de volgende voorwaarden van belang:

- het kunstwerk is van hoge artistieke kwaliteit en krijgt een publieke bestemming;
- het is een recent werk van een kunstenaar die zich beroepsmatig met beeldende kunst bezig houdt;
- de subsidie is uitsluitend voor de kosten van honoraria van kunstenaars, ontwerpkosten, materiaalkosten transport- en plaatsingskosten als het om een kunstopdracht gaat. Of voor de aankoopkosten van een bestaand kunstwerk (en dan worden de transport- en plaatsingskosten niet vergoed).
- een lokale kunstadviescommissie oordeelt positief over de voorgenomen aankoop of opdracht. Deze commissie is ingesteld door de betrokken gemeente en bestaat uit tenminste twee beeldende kunstenaars (woonachtig in Nederland, met een afgeronde HBO kunstopleiding).
- er bestaat een gemeentelijk kunstplan (kunstnota) voor de realisering van een of meer kunstwerken.
- Inkomsten uit andere bronnen (zoals sponsoring) worden in mindering gebracht op de gevraagde subsidie. Voor activiteiten, die al hebben plaats gevonden, kan geen subsidie gevraagd worden.
- De subsidie bedraagt maximaal 50% van de subsidiabele kosten, met een maximum van €9.500,00 per jaar.
- Een afrekening van de evt. toegekende provinciale subsidie is verplicht waarbij een inhoudelijk en financieel verslag en een overzicht van de werkelijke kosten en baten van de activiteit verstrekt dient te worden. M.n. bij het inhoudelijke aspect wordt bekeken hoe wijkbewoners geparticipeerd hebben bij een kunstwerk in hun wijk.

Overigens sinds de provincie Gelderland haar cultuurbeleid 2005-2008 over o.a. subsidies voor cultuurproductie en cultuurbereik heeft vastgesteld, wordt het hoe langer hoe moeilijker om provinciale subsidie voor kunstaankopen te verkrijgen. Het totaalbudget van de provincie voor de kleinere gemeente is namelijk beperkter geworden. Jaarlijks komen nu slechts maximaal 10 kleinere gemeenten uit Gelderland in aanmerking een provinciale subsidie voor beeldende kunstaankopen. Bovendien dient bij de subsidieafrekening aangetoond te worden dat (wijk)bewoners niet alleen bij een kunstopdracht/aankoop daadwerkelijk betrokken waren maar ook dat er "publiek" (dus inwoners) gerekend in aantallen, bij het proces van kunstaankoop betrokken waren (het zgn. cultuurbereik).

Hoewel de vml. gemeente Groenlo gedurende 10 jaar provinciale subsidie verkregen heeft voor kunstaankopen is dit tegenwoordig makkelijker gezegd dan gedaan. Soms botsen de inzichten van bewoners met de kunstadviescommissie over de artistieke waarde van een kunstobject. Soms zijn bewoners minder betrokken en komt men niet in groten getale naar de onthulling van het kunstobject in hun wijk (het zgn. publieksbereik).

Instelling gemeentelijke Kunstadviescommissie

Het instellen van een gemeentelijke kunstadviescommissie is een voorwaarde om eventueel gebruik te kunnen maken van een provinciale subsidie voor kunstaankopen. Daarnaast waarborgt een lokale kunstadviescommissie de artistieke kwaliteit van een aangekocht c.q. te vervaardigen kunstobject. Op grond van ervaringscijfers zou voorlopig € 1.250,00 per jaar als vacatiegelden voldoende moeten zijn. Een kunstadviescommissie komt gemiddeld 4x per jaar bij elkaar. Een aparte B&w nota over de evt. instelling van een dergelijke commissie volgt t.z.t. Indien het gemeentebestuur kiest voor het instellen van een kunstadviescommissie dan adviseren wij u deze in het jaar 2006 in te stellen.

Mocht overigens door het gemeentebestuur gekozen worden om voor een zeer beperkte periode een gemeentelijk kunstbeleid te voeren (bijvoorbeeld 1 of twee jaar) dan verdient het de voorkeur om geen eigen lokale kunstadviescommissie in te stellen maar bijvoorbeeld (tegen betaling) gebruik te maken van een gemeentelijke kunstadviescommissie uit een naburige gemeente.

Financiën

- Voor de nieuwbouwwijk in Flierbeek verdeeld in drie fasen zouden 3 kunstobjecten aangekocht c.q. vervaardigd kunnen worden waarvan het gemeentelijke aandeel €20.000,00 per object (excl. BTW) bedraagt. De gelden hiervoor d.w.z. 3x € 23.800,00 (incl. BTW) kunnen gedekt worden uit de gereserveerde gelden voor de exploitatiegronden van Flierbeek.
- Voor de Nieuwmarkt in het gemeentedeel Lichtenvoorde zou een kunstobject aangekocht/vervaardigd kunnen worden idem voor €23.800,00 (incl. BTW) uit de reserves grondexploitatie;
- Voor de twee bestaande wijken in Flierbeek (het zgn. plan Zuid West fase I en II) kunnen twee kunstobjecten aangekocht c.q. vervaardigd worden van idem €23.800,00 (incl. BTW). De aankopen kunnen gedekt worden uit de reserve grondexploitatie (plan Zuid West Fase I en II);
- Daarnaast dient voor de opnieuw in te stellen gemeentelijke kunstadviescommissie per jaar een bedrag van €1.250,00 beschikbaar gesteld te worden (excl. de jaarlijkse prijsindexeringen). Voor 2006 zouden de vacatiegelden eenmalig gedekt kunnen worden uit de post onvoorziene uitgaven. Vanaf 2007 zouden deze vacatiegelden jaarlijks structureel (excl. de jaarlijkse prijsindexeringen) gedekt kunnen worden uit de exploitatie.

Richtinggevende uitspraak

Concluderend kan gesteld worden dat "kunst in wijken" in de deelgemeente Lichtenvoorde als positief beschouwd kan worden en dat hiervoor financiële middelen uit het grondbedrijf beschikbaar gesteld kunnen worden.

Op grond van het bovenstaande wordt ambtelijk geadviseerd om de prioritering van een nieuw gemeentelijk kunstbeleid te leggen bij het gemeentedeel Lichtenvoorde bij:

- 1 de twee bestaande wijken van de Flierbeek (fase I en II) in 2007 en 2008
2. de Nieuwmarkt in 2009
3. nieuwbouwwijk Flierbeek (fase III) in 2010 en 2011 en 2012;

Het kunstbeleid voor bovengenoemde wijken zou op basis hiervan minimaal een termijn van 6 jaar beslaan, ingaande het jaar 2007.

Indien gedurende 6 jaar overgegaan wordt tot de aankoop c.q. vervaardiging van een kunstwerk in de wijken Flierbeek (fase I, II en III) en Nieuwmarkt dan dient hiervoor jaarlijks een bedrag van € 23.800,00 (incl. BTW) ter beschikbaar gesteld te worden, evenals een jaarlijks bedrag van € 1.250,00 (excl. indexering) voor vacatiegelden van de nog in stellen gemeentelijke kunstadviescommissie.

De aankoop/vervaardiging van de kunstwerken ten laste brengen van de grondexploitatie en de algemene reserves. De kosten van de kunstcommissie opnemen in de begroting.

Advies

Van het gemeentebestuur wordt een richtinggevende uitspraak gevraagd of er een nieuwe gemeentelijk kunstbeleid gevoerd moet worden en zo ja onder welke voorwaarden? Daarbij gaat het concreet om:

- wel of geen gemeentelijk kunstbeleid voor de wijk Flierbeek fase III?
- wel of geen gemeentelijk kunstbeleid voor de Nieuwmarkt in Lichtenvoorde?
- wel of geen gemeentelijk kunstbeleid in bestaande wijken van het gemeentedeel Lichtenvoorde?
- alleen een gemeentelijk kunstbeleid in de twee bestaande wijken van plan Zuid West fase I en II?
- wel of geen gemeentelijk kunstbeleid voor industrieterreinen en rotondes?
- wel of geen gemeentelijk kunstbeleid voor de kleine kernen
- wel of geen gemeentelijk kunstbeleid voor de overige toekomstige complexen?
- wel of niet akkoord met de instelling van lokale gemeentelijke kunstadviescommissie;
- wel of niet akkoord met de financiële dekkingsvoorstellen;

Bijlagen:

Bijlage: behorende tot de kadernota "Kunst in wijken 2006".

- Overzicht: kunstbeleid gemeente vml. Groenlo vanaf 1989;
- Kopie nota: "kunst in wijken" van 1999 van de vml. gemeente Groenlo;
- kopie: voorwaarden subsidies voor kunstaankopen provincie Gelderland;
- kopie: schets plan Flierbeek dec. 2004.
- Kopie: kunstprojectaanvraag 2004 (1^e blz.).

Bron:

- * vrij vertaald uit de beleidsnota "Het beeld van de stad & Het beeld in de stad" van de commissie beeldende kunst te Arnhem (1998).

Bijlage: behorende tot de kadernota “Kunst in wijken 2006”.

Na de vaststelling van bovengenoemde kadernota in de B&W vergadering van 23 januari 2006 zijn er vragen in de commissie Burgers van 6 maart 2006 gesteld inzake de kadernota “Kunst in wijken 2006”:

De vragen en antwoorden in de commissie Burgers van 6 maart 2006 waren als volgt:

Plaatsing kunstwerken in kerkdorpen

Voor het plaatsen van kunstwerken in de kerkdorpen zijn geen financiële gereserveerd.

Als de raad daartoe over wil gaan dan zullen de evt. aankopen gedekt moeten worden uit de algemene reserves.

Provinciale bijdrage kunst subsidieregeling

De provincie verstrekt slechts één keer per jaar, voor één kunstwerk per jaar, een evt. bijdrage voor het plaatsen van kunstwerken in de openbare ruimte.

De bijdrage is 50% tot aan het maximale bedrag van €9.500,00 per jaar.

Dit betekent bijvoorbeeld dat voor een gemeentelijke bijdrage van €10.000,00 de provincie (50%) hiervan dus maximaal €5.000,00 verstrekt, mits voldaan wordt aan de gestelde subsidievoorwaarden.

Hoe komt men aan het bedrag van €23.800,00 excl. BTW voor de aankoop van een kunstwerk?

Het bedrag is gebaseerd op ervaringscijfers van de vml. gemeente Groenlo.

Alleen plaatsing van kunstwerken in het gemeentedeel Groenlo met financiële hulp van projectontwikkelaars.

Het uitsluitend plaatsen van kunstwerken in het gemeente Groenlo is niet zo zinvol want er staan al veel kunstwerken in Groenlo. Projectontwikkelaars zullen wellicht daarom niet geïnteresseerd zijn in een financiële bijdrage voor een kunstwerk in de openbare ruimte.

Bovendien blijkt over het algemeen dat sommige projectontwikkelaars alleen geïnteresseerd zijn als men betrokken is bij grote bouwprojecten in een gemeente. Pas dan is het soms voor hen interessant om financiële medewerking te verlenen voor de aankoop van een kunstwerk.

In het gemeentedeel Groenlo is alleen bij de Noord Rand t.z.t. een bouwproject met redelijke omvang. Maar dan nog geschiedt een financiële bijdrage van een projectontwikkelaar geheel op vrijwillige basis.

Kan er een kunstwerk gerealiseerd worden in Kamp Zuid.

Rond 1998 blijkt tijdens de bestemmingsplanprocedure fl. 50.000,00 gereserveerd te zijn voor de aankoop van een kunstwerk ten behoeve van het industriegebied Kamp Zuid. De aanschaf van een kunstwerk voor dit gebied zou destijds uit de opbrengst van de exploitatiegronden betaald worden. Echter al die jaren heeft de vml. gemeente Lichtenvoorde geen kunstwerk aangeschaft voor het industrieterrein Kamp Zuid.

Navraag leert dat de exploitatie van Kamp-Zuid nagenoeg geheel is afgerond.

Inmiddels is van dit complex een bedrag van €376.000,00 aan de reserve grondexploitatie toegevoegd. Het nog af te wikkelen deel van de exploitatie van Kamp Zuid zal naar aller waarschijnlijkheid ook een positief resultaat opleveren. Het eerder daarvoor bestemde bedrag voor kunst aankoop van fl. 50.000,00 (= €22.700,00) kan desgewenst uit de reserve grondexploitatie gedekt worden.

NB: een aanvullende provinciale subsidiebijdrage voor kunst aankoop t.b.v. een industrieterrein ligt gezien de subsidievoorwaarden van de provincie niet in de lijn der verwachtingen. Van het bedrag van €22.700,00 dient dus alles bekostigd te worden te weten: aankoop, transport, legeskosten, bouwvergunning, plaatsing, evt. sokkel en publiciteitkosten.

In de raadsvergadering van 23 maart 2006 is vervolgens bij het agendapunt 7: Kadernota “Kunst in wijken 2006” een amendement aangenomen.

Het amendement ging in op de (te) vanzelfsprekende koppeling tussen de locatie van een kunstwerk en de grondexploitatie. Hierdoor kwam vooral het gemeentedeel Lichtenvoorde aan de orde en was er onvoldoende aandacht voor het gemeentedeel Groenlo en de kleine kernen alsmede voor de financieringssystematiek daarvan (het instellen van een mogelijk kunstfonds).

Het raadsvoorstel is naar aanleiding van het aangenomen (en tussentijds aangepaste) amendement daarop aangehouden.

Voor de raad van 27 april 2006 is vervolgens het (aangepaste) amendement in het nieuwe raadsvoorstel en raadsbesluit ten behoeve van “Kunst in wijken 2006” opgenomen.

0-0-0